

Culturele hoofdstad vernietigt eigen cultureel erfgoed

Leeuwarden is dit jaar een van de twee culturele hoofdsteden van Europa. Je zou denken dat deze stad dan wel voorbeeldig zal omgaan met haar cultuur en haar culturele erfgoed. Dat is echter niet het geval. In 2016 heeft Leeuwarden als gevolg van belangenverstrengeling een groot deel van een belangrijke archeologische vindplaats bewust weg laten graven. Het deel dat wel werd onderzocht dreigt nu ook verloren te gaan. De ironie wil dat de andere culturele hoofdstad Valletta in Malta is. Hier werd in 1992 het Europese verdrag ondertekend dat de basis vormt van de huidige archeologische monumentenzorg in Nederland.

In het voorjaar van 2016 is CRV, een coöperatieve veeverbeteringsorganisatie uit Arnhem begonnen met de bouw van een kernfokbedrijf voor runderen (embryofabriek) in Wirdum, net ten zuiden van Leeuwarden. Uit archeologisch vooronderzoek was gebleken dat hier de zeer goed bewaarde resten van een woonterp uit de periode rond het begin van de jaartelling in de bodem bewaard gebleven waren. Dit was een zeer zeldzame en bijzondere vindplaats, die door de bouw van het complex weggegraven zou worden. De opgraving die daarom nodig was, moest conform de erfgoedwet door CRV als verstoorder betaald worden. Zij schakelde hiervoor het opgravingsbedrijf Archeodienst in. Voor één van de twee grote bouwputten was geen opgraving voorgeschreven, omdat volgens de gemeente de archeologische resten hier al verdwenen waren door vroegere bouwwerkzaamheden. Tijdens het graven van de bouwput bleken de archeologische sporen hier niet verdwenen maar juist zeer goed bewaard te zijn. Dit werd opgemerkt door Archeodienst en gemeld bij de gemeente, maar die heeft de ontgraving gewoon door laten gaan, waardoor meer dan de helft van de unieke vindplaats vernietigd is.

Na afsluiting van de opgraving weigerde CRV voor het onderzoek te betalen, zonder dat daar een reden voor was. Dit heeft tot gevolg dat de vondsten en de verzamelde gegevens niet uitgewerkt worden, waardoor de hele opgraving als verloren beschouwd moet worden. Het archeologische onderzoek is echter een voorschrift in de omgevingsvergunning van CRV. De gemeente dient op naleving van de vergunning te handhaven, maar weigert dit. Het opgravingsbedrijf is door de uitblijvende betalingen failliet gegaan.

De houding van de gemeente is te verklaren door de tegengestelde belangen van de gemeente bij dit project. Hoewel de gemeente verantwoordelijk is voor de archeologische monumentenzorg, weegt het economische belang van een embryofabriek binnen de gemeentegrenzen blijkbaar veel zwaarder, wat ook blijkt uit de subsidie van 150 duizend euro die aan CRV verleend is. Willem-Simon van de Graaf, de voormalige directeur van Archeodienst heeft het afgelopen jaar door WOB-verzoeken, gesprekken en het stellen van vragen tevergeefs geprobeerd om het tij te keren bij de gemeente. Er blijkt geen enkele intentie te zijn om het probleem van deze belangrijke archeologische vindplaats op te lossen. Overigens heeft niet alleen het culturele erfgoed maar ook het milieu te lijden onder de belangenverstrengeling. De gemeente Leeuwarden ziet ook door de vingers dat CRV een omvangrijke asbestvervuiling in een sloot gedumpt heeft.

De casus Wirdum is geen incident. Deze belangenverstrengeling is wijd verbreid bij gemeenten. In 2007 heeft het Rijk bij de implementatie van het Verdrag van Valletta het bevoegde gezag voor de archeologische monumentenzorg bij de gemeenten neergelegd. Daarmee heeft het de kat op het

spek gebonden. Vaak is de gemeente namelijk direct of indirect betrokken bij een bouwproject en heeft dan tegengestelde belangen. Regelmatig trekt de archeologie dan aan het kortste eind ten gunste van de economische belangen van de gemeente. Dit zorgt voor grote schade aan het archeologische erfgoed. Om dit probleem op de politieke agenda te zetten heeft Van de Graaf de website "www.erfgoedissues.nl" opgericht. Op deze site worden van 'foute' projecten alle relevante documenten gepubliceerd, zodat de bezoeker op basis daarvan zelf een oordeel kan vellen. In eerste instantie worden in dit zwartboek projecten opgenomen waar Van de Graaf zelf bij betrokken was. De culturele hoofdstad van Europa heeft de twijfelachtige eer om verantwoordelijk te zijn voor het eerste foute project.